Mahir ULUTAŞ
EMO Enerji Çalışma Grubu Üyesi

Küresel kriz, enerji alanındaki neoliberal politikaların ideolojik dayanağını da ortadan kaldırdı...

2008'de yol ayrımına gelindi

İçinde olduğumuz ve son 60-70 yılın en derin ekonomik bunalımı olduğu söylenen dönem deyim yerindeyse bütün ezberleri bozdu. 1980'lerle beraber tüm dünyada **"devletin küçültülmesi"** ve **"serbestleşme"** adı altında uygulanan, devletin ekonomi alanında hiçbir rolü olmamasını modern bir toplumun ve çağdaş bir ekonominin gereği olarak gören veya gösteren anlayış, yaşanan büyük buhranla beraber sorgulanmaya başladı. **"Yeni liberal"** olarak adlandırılan bu büyük konsensüsün inançlı pratisyenleri ve hatta teorisyenleri olan pek çok "önemli" isim duvara toslamanın da etkisiyle ağız değiştirmeye başladılar. Daha düne kadar adı anılmayan Keynes, Marx gibi isimler ana akım günlük gazetelerin bile sayfalarından inmez oldu.

Ekonomik olduğu kadar ve hatta ondan da fazla ideolojik bir kavram olan **"yeni liberal"** politikaların dünya ölçeğinde bayraktarlığını yapan emperyalist-kapitalist ülkelerde devletler borsalara müdahale etti, büyük şirketlerin batmasını engellemek için çok büyük sermayeler aktarıldı.

1900'lü yılların başında kapitalizm yaşamış olduğu büyük bunalımı, işgücünün ve sermayenin kendini yeniden üretebilmesi için gerekli olan, ancak kapitalist girişimcilerin piyasalaştırması henüz mümkün olmayan enerji, eğitim, sağlık gibi alanları **"temel altyapı hizmeti"** olarak görüp devlet eliyle yapılandırarak aşmıştır. Yani içinde bulunduğumuz dönem krize giren sermayenin devleti yardıma çağırmasının ilk örnekleri değildir. Sermaye her krize girdiği dönemde devleti yanında görmek ister ve aslına bakılırsa görür de.

Şimdi moda, devletin ekonomi alanına **"sınırlı"** müdahalesini kabul edilebilir gören daha **"yumuşak"** bir anlayış. **Marx**'ın, **Keynes**'in ve hatta **Polanyi**'nin isimlerinin bu kadar sık telaffuz edilmesiyle bazı muhalif kesimleri de yedeklemeye çalıştıkları bu noktada, on yıllardır **"özelleştirmelerin ve kamusal alanın tasfiyesinin sosyal devletin reddi anlamına gelen bir yıkım programı olduğunu"** söyleyen ve temel altyapı hizmetlerinin (eğitim, sağlık, ulaşım, enerji ve telekomünikasyon) piyasalaşmasını, yaşamın metalaşması olarak nitelendiren kesimlerin ciddi bir uyanıklık içinde olması gerekiyor.

Neoliberalizme karşı alternatif yaratabilmek

Bir yandan **"neoliberal"** konsensüsün dağılması nedeniyle alternatif politikaların ifade edilmesi için elverişli bir ortamın bulunduğu bu dönem, diğer yandan da hegemonyanın yeniden tahsisine dönük daha incelikli politikaların gündeme gelecek olması nedeniyle ciddi tehlikeleri de barındırıyor.

Bu nedenle, özelleştirme karşıtlığından ne anladığımızı net ifade etmemiz ve bir yeniden kamulaştırma programının ana hatlarını oluşturmamız gerekmektedir. Bu yazıda amaçlanan, bu tartışmalara katkı sağlaması amacıyla elektrik enerjisi alanı özelinde, iyi bilinen bir takım temel noktaları ortaya koymaktır.

Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) bünyesinde sürdürülen elektrik üretim, iletim ve dağıtım hizmetleri 1980'lerden itibaren "yeniden yapılandırma" adı altında özelleştirilmeye başlanmıştır. Önce TEK'in TEAŞ ve TEDAŞ olarak ikiye ayrılması ardından TEAŞ'ın EÜAŞ, TEİAŞ ve TETAŞ olarak üçe ve TEDAŞ'ın yirmi dağıtım şirketine bölünmesiyle çok parçalı bir yapı oluşturulmuştur. Bir yandan dikey entegre olmuş kamu tekeli parçalanırken diğer yandan özel elektrik üretim şirketleri ortaya çıkmıştır. Yap-İşlet (Yİ), Yap-İşlet-Devret (YİD), İşletme Hakkı Devri (İHD) ve otoprodüktörler gibi yöntemlerle, doğalgaza bağlı ve alım garantili anlaşmalarla elektrik enerjisi alanında, sonuçları Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu ve Sayıştay raporlarına yansıyan kamuoyunun yakından bildiği büyük enerji yolsuzlukları dönemi başlamıştır. Dahası 1999 yılında yaşanan depremin acılarıyla boğuşurken Meclis'ten geçen uluslararası tahkimin kabulü ile bu usulsüzlükler garanti altına alınmıştır. Ardından 2001 yılında çıkan **"Elektrik Piyasası Kanunu"** ile pek çok alanda olduğu gibi, olağanüstü yetkilerle donanmış, ama hiçbir sorumluluğu olmayan bir üst kurul Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (EPDK) oluşturulmuş ve artık tam anlamı ile **"piyasa"** mantığı içinde bir elektrik enerjisi alanı yaratılmıştır. Bu yapıyla üretim ve dağıtımın tamamen özelleştiği, iletimin ise kamuda kaldığı bir yapı öngörülmektedir. Zincirin son halkası **"Dengeleme ve Uzlaştırma Sistemi"** ile bir enerji borsasının oluşturulmasıdır.

> 2008 yılında enerji alanında varılan son durak, 'yatırımsızlık-pahalılık-enerji açığı' üçgeninden oluşan yönetimsel anlamda da ciddi bir kaosun olduğu, planlama ve denetim mekanizmalarından söz dahi edilemeyecek bir yapılanma olmuştur. Öncelikle yatırım planlaması açısından bakılacak olursa tam bir başıboşluk yaşandığı ortaya çıkmaktadır.

Şu an gelinen noktada çok başlı bu yapı ile elektrik enerjisi alanı yönetilemez bir haldedir. Arz güvenliği gibi bir derdi olmayan, toptan piyasacı EPDK'de bekleyen pek çok **"ölü lisans"** vardır. Kamu elektrik üretimi alanına yatırım yapamamakta, özel sektör ise belirsizlik ortamında yatırım yapmaktan kaçınmaktadır. Birkaç sene öncesine kadar arz fazlası olan Türkiye'de arz tehlikesi gözle görülür hale gelmiş ve **"gezgin elektrik kesintisi"** uygulamaları tekrar gündeme gelmiştir. Borsa sistemi ile en verimsiz üretim yapan santral piyasa fiyatını belirlemektedir. Alanın özelleştirilmesi ile hizmetlerin ucuzlayacağı ve daha kaliteli olacağı iddiası yaşam tarafından çürütülmüştür.

2008 bilançosu: yatırımsızlık-pahalılık-enerji açığı

2008 yılında enerji alanında varılan son durak, **"yatırımsızlık-pahalılık-enerji açığı"** üçgeninden oluşan yönetimsel anlamda da ciddi bir kaosun olduğu, planlama ve denetim mekanizmalarından söz dahi edilemeyecek bir yapılanma olmuştur. Öncelikle yatırım planlaması açısından bakılacak olursa tam bir başıboşluk yaşandığı ortaya çıkmaktadır. Kamu yatırım yapamamakta, özel sektöre "ulufe" gibi dağıtılan lisansların ciddi bir denetimi dahi bulunmamakta, küresel krize neden olan finansal spekülasyona benzer bir şekilde Türkiye'de de enerji alanında lisans spekülasyonu yaşanmaktadır.

TEİAŞ tarafından hazırlanan 2008-2017 Üretim Kapasite Projeksiyonu sonuçları yatırımsızlığın vardığı ürkütücü boyutu ortaya koymaktadır. Ciddi bir talep projeksiyonunun da var olmadığı Türkiye'de eldeki verilere göre yıllık yüzde 7.5'lik talep artışına göre hazırlanan baz senaryoya göre 2007 yılsonu itibariyle işletmede olan santrallara 12 bin 817 megavatlık lisans almış projeler ve 4 bin 319 megavatlık inşa halindeki projeler de dahil edildiğinde güvenilir üretim kapasitesine göre 2009 yılında enerji talebinin karşılanamayacağı belirlenmiştir. Küresel krizin etkileriyle Türkiye'nin büyüme hızında yaşanacak yavaşlama ya da küçülme ile elektrik tüketim artışının bu düzeyde gerçekleşmeyeceği ifade edilebilir. Düşük senaryoda kabul edilen yüzde 6.6'lık talep artışı dikkate alındığında ise var olan santralların 2010'dan itibaren enerji talebini karşılayamayacağı, inşa halinde olan santrallar da devreye alınabilse bile 2010 yılının çok az bir yedekle talebi karşılayabileceği, lisans almış projelerin de hayata geçirilebileceği varsayılırsa da 2013 yılında enerji açığının oluşacağı öngörülmektedir. Bu veriler Türkiye ekonomisi açısından küresel kriz olmasaydı dahi enerji açığı nedeniyle sanayi başta olmak üzere ekonominin çarklarının çevrilemeyeceğini göstermektedir.

Teşvikli sistem sonuç vermedi

Yatırımsızlık enerji kaynağı yokluğundan değil, enerji alanında uygulanan küresel sistemin dayattığı politikalardan kaynaklanmaktadır. Ülkenin ciddi düzeydeki kömür, hidrolik ve rüzgar potansiyeli böylesi bir yapılanma içerisinde değerlendirilememektedir. 22 Ağustos 2006 ve 26 Haziran 2008 tarihlerinde 2 kez ihaleye çıkarılan Afşin-Elbistan C-D santrallarının özel sektör tarafından yapılması için defalarca şirketlerle masaya oturulmuş, süre uzatımı yapılmış, taleplerine yönelik yasa, şartname gibi hukuki belgelerde ihale sürecinde değişikliklere gidilmiş olmasına rağmen, son yapılan ihale de Eylül 2008 tarihinde yine iptal edilmiştir. Yatırım için şartları beğenmeyen şirketlerin, son ihalede ise yatırım açığıyla oluşan pahalı enerji fırsatından yararlanarak oldukça yüksek fiyat talep ettikleri için ihale sonuçlandırılamamıştır.

Enerjide finansal spekülasyon HES'lerle başladı

Hidroelektrik santralları (HES) açısından duruma bakıldığında ise, Yenilenebilir Enerji Kaynakları Yasası kapsamında fiyat ve alım garantisinden yararlanmak üzere küçük derelere başvuruların yoğunlaştığı, dolayısıyla ülke enerji ihtiyacı değil karlılığın garanti alındığı bir yapılanma ortaya çıkmıştır. Bunun da ötesinde **"HES lisans furyası"** başlamış, spekülatif lisans alım-satım işleri yoğunlaşmış, gazetelere düşen ilanlarla lisans ticareti yapılır olmuştur. EPDK'nin son verilerine göre bugüne kadar 22 bin 965 megavatlık (MW) kurulu güç öngörüsüyle 510 hidroelektrik santralına lisans verilmiştir. Bu lisansların 11 bin 500 MW'lık bölümü hali hazırda işletmede olan kamuya (EÜAŞ) ait hidroelektrik santrallarıdır. Kalan yaklaşık 11 bin 500 MW'lık özel sektöre verilmiş HES lisansları kapsamında bugüne kadar devreye giren kurulu güç miktarı yaklaşık 1100 MW'tır. Bunun 600 MW'ı aşkın bölümünü kamudan özele devredilmiş olan hidroelektrik santralları oluşturmaktadır. Yani, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Yasası

sonrasındaki 5 yıllık süreçte özel sektörün devreye aldığı HES yatırımı yalnızca 400 MW'tır. Bu yatırımlar içinde kurulu gücü 50 MW'a ulaşan 1 santral dahi bulunmamaktadır. Söz konusu 25 özel sektör hidroelektrik santralından 12 tanesi 10 MW'ın altında, yalnızca 2 tanesi 40 MW'ın üstündedir.

Rüzgarda ise 48 bin MW olarak belirlenen potansiyelin de üzerinde özel sektör tarafından lisans başvurusu yapılmış olup, bu potansiyelin değerlendirilmesine yönelik, üretim-iletim-dağıtım ağı planlaması bulunmamaktadır. TEİAŞ üretim kapasite projeksiyonunda son yıllarda yapılan baz santral uyarısı da "güvenilir üretim" açısından ayrı bir sorun olarak değerlendirilmektedir.

Dışa bağımlılıkta yeni tehditler

Yerli ve yenilenebilir kaynaklar bu yapı içerisinde atıl beklerken, kamu zararına yol açan YİD-Yİ dönemlerindeki gibi yeniden doğalgaz ve ithal kömür furyası başlamıştır. Elektrik üretiminde zaten yüzde 45'ler düzeyinde olan dışa bağımlılık sorunu, ne yazık ki dış kaynaklı yeni santral planlamalarıyla birlikte nükleer santral ihalesiyle de perçinlenmiş durumdadır. Büyük gürültülerle yapılan Akkuyu nükleer santral ihalesine yalnızca Rus Atomstroyexport, Inter Rao ve Park Grubu ortaklığı teklif vermiş olmasına rağmen bir şirketle ihale süreci devam ettirilmektedir. İhalenin ikinci aşaması olan TAEK kriterleri süreci 19 Aralık 2008 itibariyle tamamlanmış, TAEK ölçütleri uygunluk belgesi verilmiştir. Bu ihalenin üzerine de ülkenin içine sokulduğu enerji darboğazının gölgesi şimdiden düşmüştür. Rus şirketinin Ermenistan'daki Metsamor nükleer santralını işlettiği ve Ermenistan'dan Türkiye'ye ucuz elektrik ithalatı yapılacağı beklentisinin ihale sürecinde etkili olduğu belirtilmektedir.

Kamu sırtından piyasa

Bu yapılanma içerisinde AKP iktidarının bulduğu çözüm ise küresel kriz ortamında kapitalist sistemin kendisini kurtarmaya yönelik olarak devreye soktuğu kamu kaynaklarıyla sermayenin fonlanması uygulamasının bir alt versiyonunun devreye sokulması olmuştur. Resmi Gazete'de 29 Temmuz 2008 tarihinde yayımlanan Elektrik Piyasası Kanunu'nda yapılan değişiklikle, sermayenin enerji alanında yatırım yapmasına yönelik olarak kamu kaynaklarının seferber edileceği özel ihale modelleri yaratılmış, dağıtım özelleştirmeleri devam ettirilerek kamunun zararının katlanacağı bir yapılanmaya doğru adımlar atılmıştır. Bir kamu hizmeti olan aydınlatma bedelinin yükü şirketler ve bu amaçla elektrik faturaları üzerinden vergi toplayan belediyelerden kaldırılarak 2009 yılından itibaren başlamak üzere Hazine'ye yıkılmıştır. Küresel kriz ortamında bu düzenlemelerin de yeterli olmayacağı şimdiden görülmüştür.

2008'de karaborsa rekor kırdı

Bu yatırımsızlık ortamı içinde özel sektörden gelen üretim tehdidi sonuç vermiş, Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği denilen borsa mekanizması devreye alınmış ve yatırımsızlık ortamında Türkiye'de tüketilen elektriğin yüzde 10-15 gibi düşük bir bölümünü karşılayan sistem tam bir karaborsaya dönüşmüştür. Karaborsada yaşanan fiyat artışları açısından; sistem dengesizlik fiyatı (SDF) denilen gündüz, puant ve gece olmak üzere 3 dönem halinde şirketlerin verdiği fiyatların en yüksek düzeyini gösteren Sistem Marjinal Fiyatı'nın ağırlıklı ortalaması olarak hesaplanan elektrik fiyatındaki artış 2008 yılında rekor düzeye ulaşmıştır. Ocak 2008'de gündüz döneminde megavat başına 169.05 YTL, puant döneminde 177.67 YTL, gece döneminde 148.59 YTL olan SDF; gündüz ve gece dönemi için temmuz ayında 188.24 YTL-155.94 YTL düzeylerine ulaşarak rekor kırarken, puant dönemi için ağustos ayında 181.6 YTL ile tepe düzeyine varmıştır. Böylesi bir ortamdan elektrik satın alma zorunluluğuyla karşı karşıya kalan kamu kuruluşları ciddi bir mali açmaz içerisine sürüklenmiştir. Hükümet, IMF ile yaptığı pazarlıklarda seçim öncesi elektrik fiyatlarına zam yapmamak için enerji alanı da dahil olmak üzere yatırım yapmama garantisi vermiştir. Seçimlerin ardından ise AKP Hükümeti, 1 yıl içinde arka arkaya gelen zamlarla geniş halk kesimlerini olumsuz etkileyecek fiyat artışlarına imza atmıştır. 1 Ocak ve 1 Temmuz'da yapılan zamları temmuz ayı başında yürürlüğe giren maliyet bazlı fiyat mekanizması denilen otomatik zam dönemi izlemiş ve otomatik zammın ilk uygulaması ile elektrik fiyatları 1 Ekim 2008'de üçüncü zammı görmüştür. Böylece 2008 yılında konutlarda kullanılan elektriğe faturalara yüzde 56.13 oranında yansıyan zam yapılmıştır. Doğalgaza yapılan zam ise yüzde 82'yi aşmıştır. Petrol fiyatlarında ise rafineri, dağıtıcı ve bayilerinin kâr paylarının ne olduğunun dahi açıklanmadığı, serbest piyasa maliyeti yanında ağır vergi yükleriyle birlikte rafineri çıkış fiyatlarına göre tüketicilerin yüzde 393 artırılmış bir bedeli ödemek zorunda kaldığı bir yapılanma yürürlüktedir.

Piyasacı anlayışın yarattığı sıkıntılar yalnızca bizim ülkemizdeki yatırımsızlık, enerji açığı ve pahalılık sorunundan da ibaret değildirdir. AB enerji alanında rekabet soruşturmaları ve yeni düzenleme arayışlarıyla tekelleşmenin önüne geçmeye çalışmaktadır.

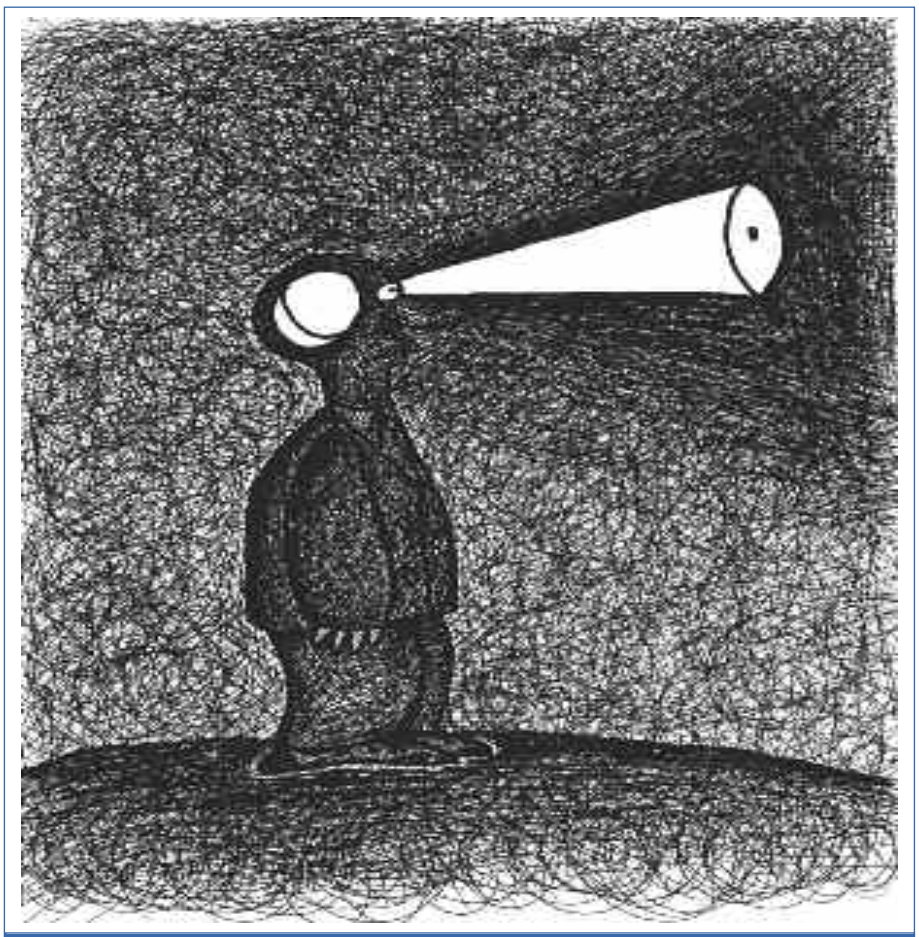

Tayfun Akgül

> Şu an gelinen noktada çok başlı bu yapı ile elektrik enerjisi alanı yönetilemez bir haldedir. Arz güvenliği gibi bir derdi olmayan, toptan piyasacı EPDK'de bekleyen pek çok 'ölü lisans' vardır. Kamu elektrik üretimi alanına yatırım yapamamakta, özel sektör ise belirsizlik ortamında yatırım yapmaktan kaçınmaktadır. Birkaç sene öncesine kadar arz fazlası olan Türkiye'de arz tehlikesi gözle görülür hale gelmiş ve 'gezgin elektrik kesintisi' uygulamaları tekrar gündeme gelmiştir.

Oysa çözüm basittir: Elektrik enerjisi özelleştirilemez ve piyasalaştırılamaz.

Kamu zorunluluğunun nedenleri

Elektrik enerjisi doğası gereği depolanamayan ve arz-talep dengesinin sistem tarafından gerçek zamanlı ve sürekli olarak korunması gereken bir üründür. Bu dengenin korunması ciddi bir planlama gerektirmektedir. Şu an var olan yapının temel varsayımı; iletimin kamuda kalmasının bu planlama ve arz güvenliği için yeterli olacağı şeklindedir ki bu varsayım üretimin iletimle anbean koordinasyonda bulunması gerekliliği nedeniyle dayanaksızdır.

İki yerleşim birimi arasında birden fazla iletim hattı mümkün değildir. Aynı şekilde bir şehir içerisinde birden fazla dağıtım şebekesi de olanaksızdır. Bu alanlar "doğal tekel"dirler. Üretimin de bu yapıya entegre olma zorunluluğu düşünülünce bu alanda dikey entegre olmuş bir kamu tekelinin yeniden tahsisi zorunlu olmaktadır.

Krizle özelin verimsizliği belgelendi

Dahası yıllardır söylediğimiz ve neoliberal ideolojinin zemin kaybettiği bugünlerde daha çok taraftar bulan bir gerçek de şudur: Verimliliğin mülkiyet sahipliği ile bir korelasyonu yoktur. Bir kamu şirketi verimli olabilirken, özel şirketler verimsiz bir şekilde işleyebilir. Yoksa her gün batan özel şirketler nasıl açıklanabilir?

Ancak tüm bunlardan daha önemli bir nokta daha vardır; elektrik enerjisi temel bir altyapı hizmetidir, kamu hizmetidir. Kamu eliyle ve kamu denetiminde yürütülmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bir yeniden kamulaştırma programı zorunludur. Böyle bir programın temel ayakları neler olabilir?

Hiç kuşkusuz bu konu çok boyutlu ve derinliğine tartışılması gereken bir konudur ve içinde **"gizli özne"** olarak bu programı kimin gerçekleştireceği sorusunun cevabını beklemektedir.

Kamulaştırmaya doğru adımlar

Maddeler halinde gidersek;

-Alandaki çok parçalı yapı derhal terk edilmeli, üretimi, iletimi ve dağıtımıyla entegre olmuş bir kamu şirketi olarak Türkiye Elektrik Kurumu tekrar kurulmalıdır. Bununla birlikte kamunun bu alana yatırım yapmasının önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır. Ayrıca yeniden kurulacak bu kurum siyasi iktidarların her türlü etkisinden uzak olacak bir şekilde özerk olabilmelidir.

-İletim ve dağıtım alanlarında tüm özelleştirme planlarından derhal vazgeçilmelidir.

-Doğalgaza bağlı ve alım garantili anlaşmalar ile alanı yönetilemez hale getiren politikalardan vazgeçilmeli ve kamu eliyle yerli, yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapılmalıdır. Özellikle kömür, hidroelektrik ve rüzgar kaynakları bakımından değerlendirilmemiş ciddi bir potansiyelimiz değerlendirilmelidir.

-Tartışmaların asıl yoğunlaşabileceği nokta özel elektrik üretim santrallarının durumudur. Bu alanda toptan ve radikal bir kamulaştırmanın yapılabilmesi bir siyasi iktidar sorunudur. Ancak bu alanda bir geçiş dönemi olacağı varsayımıyla konuşursak; Dengeleme ve Uzlaştırma Sistemi ile alana getirilen borsa mantığı kaldırılmalı, kamu tekelinin arz güvenliğini tehlikeye atmayacak bir noktada enerji alımı yapacağı bir model oluşturulmalıdır.

-Özel sektöre ait çalıştırılmayan santralları kamunun işletebileceği yasal bir çerçeve oluşturulmalıdır. Bu alanda "kamu hizmeti" kavramı hukuki bir dayanak sunabilir.

-Uluslararası tahkimden kaynaklı tüm yükümlülükler reddedilmelidir.

-Amacı ve görevi bu alanı piyasalaştırmak olan EPDK ortadan kaldırılmalıdır.

Enerjide 2008'de neler oldu?

OCAK

1-Elektrik tarifelerine zam kararı Resmi Gazete'de yayımlandı. Konut abonelerine yapılan zam, yüzde 19.55'e ulaştı.
-İran, Türkiye'ye verdiği doğal gaz miktarını yüzde 75 azalttı.
2-ABD'de hafif türü ham petrol fiyatları tarihinde ilk kez 100 doları gördü.
4- EPDK Başkanlığı'na Hasan Köktaş atandı.
7- İran'dan gelen doğalgaz tamamen kesildi.
21-Petrol fiyatları, ABD'de durgunluk endişelerinin artmasıyla 90 doların altında indi.
27-İran'dan doğalgaz verilmeye başlandı.

ŞUBAT

2- Saros Körfezi'nde petrol sondaj çalışmaları başladı.
5-Nabucco Uluslararası Gaz Boru Hattı Şirketi'ne 6. ortak olarak Alman RWE şirketi katıldı.
13-Dünya Bankası TEDAŞ'ı özelleştirmeyi cazip kılmak amacıyla elektrik dağıtım şebekesinde yapacağı rehabilitasyon çalışmasında kullanılmak üzere 205 milyon Avro'luk kredi açtığını açıkladı.
23-Ankara Cumhuriyet Savcısı Mehmet Tamöz tarafından BOTAŞ ihalelerine ilişkin kendisine bilgi verilmesinin ardından operasyonu bir süre erteleterek süreci aksatmakla suçlanan Enerji Bakanı Güler'in EÜAŞ ve TTK'da suçlanan yöneticileri imzasıyla kurtardığı ortaya çıktı.
26-MTA Genel Müdürlüğü'nde maden arama ruhsatları verilirken usulsüzlük yapıldığı iddiasıyla kuruma operasyon düzenlendi. 19 kişi gözaltına alındı.

MART

3-ABD hafif ham petrolünün varili 103,77 dolara çıktı.
5-ÖİB, 9 santraldan oluşturulan Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret A.Ş özelleştirme ihalesini yaptı. İhalede en yüksek teklif 510 milyon dolarla Zorlu Enerji verdi.
13-Uluslararası piyasalarda petrolün varil fiyatı 110.48 dolar yeni bir rekor kırdı.
14-Ankara Büyükşehir Belediyesi, Başkent Doğalgaz dağıtım hizmetini özelleştirme ihalesini yaptı. En yüksek teklifi 1 milyar 610 milyon dolar ile Global Yatırım Energaz verdi.
24-TETAŞ nükleer santralda yarışma (ihale) sürecini başlattı.
31- Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı'ndan günlük petrol akışı 875 bin varile çıktı.

NİSAN

4- EPDK, Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı EGO'nun 2 Haziran 2005-1 Ocak 2006 tarihleri arasında abonelerden fazla para tahsil ettiğine ve abonelere geri ödeme yapılmasına karar verdi.
22-Yükselişini sürdüren petrol fiyatları, 119.90 dolar seviyesi ile yeni bir rekor kırdı.
25-ÖİB, ertelenen dağıtım özelleştirmelerinden Başkent ve Sakarya dağıtım için özelleştirmeye devam, İstanbul Anadolu yakası dağıtım için ise ihale iptaline karar verildiğini açıklandı.

MAYIS

5-AB, Türkiye, Irak, Mısır, Ürdün, Lübnan ve Suriye; Arap doğalgaz boru hattının hızla Türkiye, Irak ve (Nabucco ve diğer boru hatlarıyla) AB'ye bağlanması konusunda uzlaştı.
8-Beyaz Enerji davasında verilen kararın Yargıtay 5. Ceza Dairesi tarafından 2003 tarihinde bozulmasının ardından yeniden görülen dava sonuçlanırken, sanıklar hakkında 15 yıldan başlayan hapis ve para cezaları verildi.
9-Uluslararası piyasalarda ABD ham petrol varil fiyatı 126 doları geçti.
26- EMO, ESM ve Tes-İş Özelleştirme Karşıtı Platform oluşumu için çağrıda bulundu.
27-Rus Gazprom şirketi, Türkiye'ye nakledilen günlük doğalgaz miktarını 22 milyon metreküpten 30 milyon metreküpe çıkardı.
30-Petkim Petrokimya Holding A.Ş'deki yüzde 51'lik kamu hissesinin Socar-Turcas-Injaz Ortak Girişim Grubu'na satış sözleşmesi imzalandı.
31-Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesi kesiminde 26 Mayıs'ta yaşanan patlamayla gaz akışının durduğu İran-Türkiye doğalgaz boru hattı devreye girdi ve gaz akışı yeniden başladı.

HAZİRAN

7-Petrol fiyatları bir günde 11 dolar birden artarak, 139.12 dolara çıktı.
14-G-8 ülkeleri maliye bakanları, petrol üreticisi ülkelere üretim artırma çağrısında bulundu.
18-OMV Aktiengesellschaft'ın POAŞ'daki hissesi yüzde 40.75'e yükseldi.
26- Elektriğe 1 Temmuz 2008 tarihinden itibaren yeni zamlar yapıldı. Konutlarda fiyat artışı ocak ayından itibaren yüzde 44.65'e ulaştı.
-Afşin-Elbistan C ve D santral ihalelerinde C için Park Teknik, Akfen İnşaat-Akfen Enerji, D için Akfen İnşaat-Akfen Enerji teklif verdi.
30-Uluslararası piyasalarda ham petrolün varil fiyatı 143.67 dolara yükseldi.

TEMMUZ

1- Otomatik zam olarak bilinen enerji KİT'leri için maliyet bazlı fiyatlandırma mekanizması yürürlüğe girdi. Ayrıca elektrik fiyatları artış kararı yürürlüğe girdi. Böylece konutlarda elektriğin kilovatsaat fiyatı her türlü bedel dahil 22.9 Ykr'ye ulaştı.
-Başkent ve Sakarya dağıtım özelleştirme ihalesi yapıldı. Başkent dağıtım için en yüksek teklifi, 1 milyar 225 milyon ABD doları ile Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş.-Österreichische Elektrizitatswirtschafts-Aktiengesellschaft (Verbund)-Enerjisa Enerji Üretim A.Ş. Ortak Girişim Grubu, Sakarya için ise en yüksek teklifi 600 milyon ABD Doları ile Akcez Ortak Girişim Grubu verdi.
8-Uluslararası piyasalarda petrol fiyatları, yaklaşık 5 dolar düşerek 137 dolara geriledi.
9- Elektrik Piyasası Kanunu'nda değişiklik yapan yasa TBMM'de kabul edildi.
18-Meram ve Aras elektrik dağıtım bölgeleri özelleştirme ihalelerinde Meram için 16, Aras için 7 teklif alındı.
29-Rusya'nın petrol şirketi OAO Lukoil, AKPET'in tamamını 500 milyon doların üzerinde bir fiyatla satın aldı.
31-Doğalgaz fiyatları konutlara yüzde 16.88, sanayiye yüzde 18.77 oranında yansıyacak zamlarla artırıldı.

AĞUSTOS

5-Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattının Erzincan'ın Refahiye bölümünde yangın çıktı.
6-Ham petrol fiyatları, son üç ayın en düşük düzeyine gerilerken, ABD ham petrol varil fiyatı, 118.10 dolara indi.
11-Tüketici Hakları Derneği, Enerji Sanayi ve Maden Kamu Emekçileri Sendikası ile Kamu İşletmeciliğini Geliştirme Merkezi 1 Ağustos'ta yürürlüğe giren doğalgaz zammı iptali için Danıştay'da dava açtılar.
12-Rekabet Kurumu, EPDK'ya bir yazı göndererek, akaryakıt sektöründe uygulanan fiyatların çok yüksek olduğunu, bunun sektörde rekabetin sağlanmamasından kaynaklandığını bildirdi.
-Rusya-Gürcistan savaşı nedeniyle Bakü-Tiflis-Erzurum doğalgaz boru hattı akışı BP tarafından kesildi.
13-Başbakanlık 80 bin kamu binasındaki akkor flamanlı lambayı tasarruflu lambayla değiştirme kararı aldı.
14-İzgaz'ın özelleştirilmesi ihalesinde en yüksek teklifi 232 milyon dolarla Gaz de France verdi.
18-Rekabet Kurulu, BOTAŞ hakkında fiyat politikası nedeniyle rekabeti ihlal ettiği yönündeki şikayeti reddetti. Başkent ve Sakarya Elektrik özelleştirmeleri için izin verdi.

EYLÜL

8-Afşin-Elbistan C-D santral ihaleleri iptal edildi.
15-ABD ham petrolünün varil fiyatı 3,18 dolar düşerek son altı ayın en düşük seviyesi olan 98 dolara, Londra Brent tipi ham petrolün varil fiyatı da 94.63 dolara indi.
16-Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC), 2008 yılı için küresel petrol talebi büyümesini bu yıl altıncı kez azalttı.
23-Irak, dünyanın en büyük petrol şirketlerinden biri olan Royal Dutch/Shell ile 4 milyar dolarlık doğalgaz anlaşması imzaladı.
24-Mersin-Akkuyu'da kurulması planlanan Türkiye'nin ilk nükleer santral inşaatı ve işletimi için açılan ihaleye teklif veren tek firma Rus Atomstroyexport, Inter Rao ve Park Teknik ortaklığı oldu.
-Enerji KİT'leri "**borcumu zamanında ödeyeceğim**" protokolü imzaladı.
25-Meram dağıtım özelleştirmesinde en yüksek teklifi 440 milyon dolarla Alsim Alarko Sanayi Tesisleri ve Ticaret A.Ş. verdi.
30-BOTAŞ, konutlarda kullanılan doğalgaz fiyatına yüzde 4.55, sanayide kullanılan doğalgaza yüzde 4.69 oranında zam yaptı.

EKİM

1-Konutlarda kullanılan elektrik fiyatları üçüncü kez artırıldı. Böylece konutlarda yılbaşından bu yana yapılan zam faturalara yüzde 56.13'e ulaşırken, 1 kilovatsaat elektrik fiyatı her türlü bedel dahil 15.810 Ykr'den 24.685 Ykr'ye yükseldi.
5-Türkiye, Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (UAEK) Yönetim Kurulu'na asil üye olarak seçildi.
6-TTK'nın eylül sonu itibari ile 1 milyon 216 bin 59 ton kömür ürettiği açıklandı.
7-Petrol son 10 ayın en düşük seviyesine geriledi. ABD Batı Teksas tipi ham petrolün varil başına fiyatı 88.20 dolara kadar düştü.
-Bingöl Karlıova termik santralı ihalesinde teklif gelmedi.
8-Ak Enerji'nin yüzde 37,36'sı 302,6 milyon dolara Çek firmasına satıldı.
11-EMO, OECD enerji fiyatları endeksine göre Türkiye'nin enerji fiyatları en çok artan ülke konumunda bulunduğunu açıkladı.
13-BOTAŞ, yaklaşık 676 milyon YTL'lik alacağına karşılık Başkent Doğalgaz Dağıtım A.Ş. hakkında haciz işlemi başlattı.
16-Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler, **"Şu anda hem elektriği hem doğalgazı en ucuz kullanan ülkelerden biriyiz"** dedi.

KASIM

1-BOTAŞ, doğalgaza konutta yüzde 22.5, sanayide yüzde 22'lik zam yaptı.
3-DPT'nin hazırladığı ve Resmi Gazete'de yayımlanan 2009 yılı Programı'nda Türkiye'de özellikle sanayide kullanılan elektrik ve doğalgazın fiyatının OECD ülkelerine göre yüksek olduğu belirtildi.
5-Elektrik Piyasası Kanunu'nda yapılan değişiklikle santral için demiryolu güzergahı değişim işi yapılması ve bu işin de kamu kaynağıyla şirkete bırakılmasına ilişkin düzenlemeden yararlanan Cengiz İnşaat ve Özaltın İnşaat'ın içinde yer aldığı konsorsiyumun 1-1.5 milyon dolarlık işi ihalesiz aldığı ortaya çıktı.
-CHP doğalgaza yapılan son zammın yürürlüğünün durdurulması ve iptali için Ankara Bölge İdare Mahkemesi'nde dava açtı.
-BOTAŞ'a ait Kerkük-Yumurtalık boru hattında yaşanan patlama sonrası tonlarca ham petrol bölgeye aktı.
11-Elektrik ve doğalgaz zamları nedeniyle Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler hakkında verilen gensoru önergesinin gündeme alınması 140'a karşı 317 oyla reddedildi.
18-DMO tarafından açılan enerji tasarruflu ampul ihalesini Tekfen Endüstri kazandı. 4.5 milyon YTL'lik ihale kapsamında Tekfen, 2 milyon 800 bin adet ampul teslim edecek.
19-Kriz elektrik tüketimini etkiledi. Ekim ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 2 azalan elektrik tüketimi 1-17 Kasım arasında da yüzde 6.5 geriledi.
25-Trabzonspor Kulübü'nün kurduğu Bordo Mavi Enerji Şirketi'ne Uzungöl Hidroelektrik Santral ihalesi verildi.

ARALIK

2-Başkent Doğalgaz, Ankaralı doğalgaz tüketicilerine metreküp başına 1.8 Ykr zam yaptı.
18-OPEC'in günlük üretim miktarını 2.2 milyon varil azaltmasına karşın petrol fiyatlarındaki düşüş devam ediyor. Amerikan ham petrolün varil fiyatı 38 doların altına indi.
19-Rus Atomstroyexport, Inter Rao ve Park Grubu ortaklığının verdiği tek teklifle devam ettirilen Akkuyu nükleer ihale sürecinde, TAEK ölçütleri uygunluk belgesi verilerek ikinci aşama tamamlandı. ■